

การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA)
สำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์*

THE GUIDELINES FOR STUDENT CARE AND SUPPORT SYSTEM MANAGEMENT
ACCORDING TO THE PDCA QUALITY CYCLE OF THE SECONDARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE BURIRAM

พัชรา หงคำมี¹, สุวัฒน์ จุลสุวรรณ²

Patchara Hongkhummee¹, Suwat Julsuwan²

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม^{1,2}

Faculty of Education, Mahasarakham University, Thailand.^{1,2}

Email : 63010581037@msu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 2) เพื่อพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) สำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหาร และครูผู้สอนจำนวน 346 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ระยะที่ 2 การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบประเมิน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัจจุบันของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดและลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเรียงลำดับจากดัชนีความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย คือด้านการส่งต่อนักเรียน รองลงมาคือ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาและด้านการส่งเสริมนักเรียน ตามลำดับ 2. ผลการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) สำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ที่ได้พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 6 ส่วน ได้แก่ 1)หลักการ 2)วัตถุประสงค์ 3)ระบบและกลไก 4)วิธีดำเนินงาน แบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ 4.1)ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 4.2)ด้านการคัดกรองนักเรียน 4.3)ด้านการส่งเสริมนักเรียน 4.4)ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา 4.5)ด้านการส่งต่อนักเรียน 5)แนวทางการประเมินผล 6) เงื่อนไข

โดยผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ของแนวทางโดยผู้ทรงคุณวุฒิ โดยภาพรวมมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : 1. แนวทาง 2. ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 3. นักเรียน

ABSTRACT

The research article were 1) to study current conditions, desirable conditions and need for Student Care and Support System Management.2)Develop guidelines for Student Care and Support System Management According to the PDCA Quality Cycle of The Secondary Educational Service Area Office Buriram. This research was divided into 2 phases: phases 1: study current conditions, desirable conditions and need of Student Care and Support System Management. Samples were selected from administrators and teachers totally 346 and phases 2: Guidelines for Student Care and Support System Management According to the PDCA Quality Cycle of The Secondary Educational Service Area Office Buriram. The 7 professionals were group the of informants. The research instrument was evaluation form. The Statistics used for analyzing data were mean and standard deviation.

The result of the research revealed that: 1. the results of the current state of Student Care and Support System Management were at a high level. Desirable conditions of Student Care and Support System Management were at highest level. And Order of Needs to Student Care and Support System Management were in Referral for students are needed, followed by prevention and problem solving, and student promotion, respectively. 2. The result of Guidelines for Student Care and Support System Management According to the PDCA Quality Cycle of The Secondary Educational Service Area Office Buriram were 5 categories. The first category was the principle. The second category was the Purpose. The third category was the system and mechanism. The fourth category was the operation. The Guidelines was divided into 5 factors. 1) The individual knowing activity. 2) The student selecting activity. 3) The student supporting activity. 4) The preventing and problem-solving activity. 5) The student transferring activity. The fifth categories were the Evaluation guidelines. The sixth categories were the Conditions. The results of possibility, suitability of guidelines were at the highest level.

Keywords : 1. Guidelines 2. Student care and support system 3. Students

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ปรับปรุงแก้ไข (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และปรับปรุงแก้ไข (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 ได้กำหนดความมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษาเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกายจิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรมจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข(มาตรา 6) โดยยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนเป็นผู้มีความรู้ความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ(มาตรา 22) ให้ความสำคัญ ด้านความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมในแต่ละระดับการศึกษา (มาตรา 23 ข้อ 5) ดังนั้นการจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ผู้เรียนรู้จักนำความรู้มาประยุกต์ใช้เพื่อป้องกันและแก้ปัญหาที่รู้จักคิดเป็น ทำเป็น รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ อีกทั้งมีการประสานความร่วมมือกับ บิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลที่อยู่ในชุมชนทุกฝ่ายเพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552) ดังนั้น การศึกษาจึงเป็นกระบวนการสำคัญในการที่จะพัฒนาคนให้มีความรู้ความสามารถและเป็นจุดมุ่งหมายไปสู่การพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าการพัฒนานักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ ทั้งทางด้านร่างกายจิตใจสติปัญญา ความสามารถมีคุณธรรมจริยธรรมมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของสังคมและสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข โดยผ่านกระบวนการทางการศึกษานั้นจะต้องดำเนินการส่งเสริมสนับสนุน ป้องกันแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ด้วยระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาเนื่องจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งในด้านการสื่อสารเทคโนโลยีที่ทันสมัย ด้านเศรษฐกิจ การระบาดของสารเสพติด ครอบครัว การพนัน ชู้สาว การทะเลาะวิวาท การแข่งขันกันในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งก่อให้เกิดความทุกข์ความวิตกกังวลความเครียดการปรับตัวที่ไม่เหมาะสมซึ่งเป็นผลเสียต่อสุขภาพกายและสุขภาพจิตของทุกคนที่เกี่ยวข้อง (กรมสุขภาพจิต, 2546) โดยสถานศึกษาถือเป็นสถานที่ที่เด็กนักเรียนมีความใกล้ชิดมากที่สุด รองลงมาจากรอบครัว ผู้ปกครองให้การยอมรับนับถือ ยกย่อง และคาดหวังว่าจะได้รับความรู้การอบรมสั่งสอน การดูแลด้วยการเอาใจใส่ สถานศึกษาจะต้องคำนึงถึงผลประโยชน์สูงสุดของเด็กนักเรียนเป็นหลัก ให้เด็กนักเรียนได้อยู่ในสภาพแวดล้อมทางการศึกษาที่มีความปลอดภัย การจัดการเรียนการสอนต้องครอบคลุม ทั้งด้านความรู้ทักษะ สมรรถนะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ รวมทั้งสอนทักษะชีวิตที่จำเป็นสำหรับการใช้ชีวิตที่ปลอดภัยและมีคุณภาพ ตรงตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 คือมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดีมีปัญญา มีความรู้คู่คุณธรรม มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ นั่นคือเด็กนักเรียนได้รับการพัฒนาให้เป็น “คนดีคนเก่ง มีความสุข” นอกจากนี้ครูจะต้องบูรณาการเนื้อหาความรู้และพัฒนา คุณภาพเด็กนักเรียนให้มีความพร้อมอย่างเป็นองค์รวม โดยการเสริมสร้าง คุณภาพชีวิตเด็กนักเรียน และแก้วิกฤติทางสังคม

จากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างก้าวกระโดดในทุกมิติทั้งด้านเศรษฐกิจสังคมการเมืองและวัฒนธรรม โดยเฉพาะความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี นับเป็นปัจจัยเร่งที่สำคัญทำให้โลกไร้พรมแดน เกิดการไหลทะลักของข้อมูลข่าวสารทั้งทางบวกและทางลบและนับวันจะมีความซับซ้อนรุนแรงมากยิ่งขึ้นปรากฏการณ์ดังกล่าวส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของบุคคลอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2547) ซึ่งจากการสำรวจการใช้สารเสพติดและพฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาและนักเรียนอาชีวศึกษาตอนต้นทั่วประเทศ

พบว่าพฤติกรรมเสี่ยง พบมากที่สุดในนักเรียนคือ การดื่มสุรา รองลงมาได้แก่ การสูบบุหรี่ การใช้สารเสพติดมีเพศสัมพันธ์ การตั้งครรภ์หรือทำให้คนอื่นตั้งครรภ์มีภาวะอารมณ์ซึมเศร้า พยายามฆ่าตัวตาย มีการทะเลาะวิวาท เล่นการพนันและเล่นเกมคอมพิวเตอร์(สุชาติดา ภัยหลีกลิ และคณะ, 2559) โดยพฤติกรรมเสี่ยงของเยาวชนนอกสถานศึกษามีความรุนแรงมากกว่าเยาวชนในสถานศึกษา และมีรูปแบบแตกต่างกัน เยาวชนนอกสถานศึกษาใช้สารกระตุ้นประสาทประเภทแอมเฟตามีนมากที่สุด รองลงมาคือ กัญชา และน้ำต้มใบกระท่อมผสมสารอื่นๆ (กนิษฐา ไทยกล้า และคณะ, 2559) และพบว่าเยาวชนในพื้นที่ติดสารเสพติดส่วนใหญ่เป็นเด็กและเยาวชนที่ไม่ได้อยู่ในระบบโรงเรียน เนื่องจากออกกลางคัน เรียนไม่จบ มีปัญหาความรุนแรง ปัญหาในครอบครัว ขาดความอบอุ่น เลี้ยงดูแบบตามใจ บางครอบครัวผู้ปกครองใช้สารเสพติดให้เด็กเห็น ทั้งดื่มสุรา สูบบุหรี่ ทำให้เยาวชนเห็นว่าการใช้สารเสพติดเป็นเรื่องปกติจึงเกิดค่านิยมที่ผิด การเข้าถึงแหล่งของสารเสพติดได้ง่ายและการคล้อยตามกลุ่มคนใช้สารเสพติด ถือเป็นปัจจัยเสี่ยงที่สำคัญในการกระตุ้นให้เด็กและเยาวชนเกิดพฤติกรรมการใช้สารเสพติดสถานการณ์การใช้สารเสพติดของเยาวชนกลุ่มนี้มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น (วิไลลักษณ์ ลังกา และคณะ, 2559) โดยเหตุผลที่ทำให้เยาวชนเหล่านี้ไม่เรียนหนังสือต่างๆ ที่ยังอยู่ในวัยที่ควรจะศึกษาเล่าเรียน อาจจะแบ่งเป็นปัจจัยในส่วนของตัวเยาวชนเองและครอบครัว ได้แก่ การติดเพื่อน ติดแฟน เรียนรู้ข้างเรียนไม่ทันเพื่อน ไม่มีเงินเรียน และครอบครัวขาดความอบอุ่น หรือปล่อยให้พลละเลย และไม่ใช้เวลาให้ลูก และปัจจัยด้านโรงเรียน ได้แก่ ห้องเรียนน่าเบื่อ เบื่อกฎระเบียบของโรงเรียนและการดูค่าของครูรวมถึงปัจจัยด้านครอบครัว ได้แก่ การเลี้ยงดู ความรุนแรงในครอบครัว ต้นแบบในครอบครัว ปัจจัยด้านเพื่อน ปัจจัยต่างๆ เหล่านี้มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงต่อกัน และมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเสี่ยงแตกต่างกันออกไป(สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2560)สอดคล้องกับการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานระยะ 3 ปี ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ พบว่า คุณภาพในการดำรงชีวิตของเยาวชนในจังหวัดบุรีรัมย์ เกิดปัญหาด้านต่าง ๆ ตามมา เช่น ปัญหาการออกกลางคัน เนื่องจากไม่ได้รับการสนับสนุนด้านการเรียน รวมถึงการบริหารจัดการด้านการศึกษา และระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ยังไม่ครอบคลุม ทำให้นักเรียนขาดโอกาสในการศึกษาต่อ ส่งผลต่อการแสดงออกถึงพฤติกรรมในด้านต่าง ๆ ที่ไม่เหมาะสม เช่นติดเพื่อน ติดสื่อมีพฤติกรรมการใช้รถจักรยานยนต์ที่ผิดกฎหมาย แข่งรถ ประลองความเร็ว ใช้ความรุนแรงในการตัดสินปัญหา ทะเลาะวิวาท จับกลุ่มรวมตัวกันสร้างความปั่นป่วนในชุมชนไปจนถึงการยกพวกตีกันมีเพศสัมพันธ์เร็วขึ้น เป็นพ่อแม่ตั้งแต่อายุน้อย ขาดความรับผิดชอบใช้สารเสพติดบุหรี่ เหล้า ทำให้ขาดสติขาดการยั้งคิดในการกระทำต่าง ๆ เป็นต้น (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์, 2563)

จากปัญหาดังกล่าวทำให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการส่งเสริมความประพฤติให้เหมาะสม ความรับผิดชอบ ต่อสังคม และความปลอดภัยให้กับเด็กนักเรียนโดยมีผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิต การสร้างความปลอดภัยให้กับเด็กนักเรียน โดยอาศัยความร่วมมือจากหลายๆ ฝ่าย ในการปกป้อง คุ้มครอง และช่วยเหลือเด็กนักเรียนจากอันตรายต่างๆ ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ การสร้างความปลอดภัยให้กับเด็กนักเรียนย่อมส่งผลต่อคุณภาพการเรียนของเด็กนักเรียน เพื่อให้เกิดความปลอดภัยกับเด็กนักเรียนอย่างแท้จริงสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาชีวิตที่ดีและเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศต่อไป (ศูนย์เฉพาะกิจคุ้มครองและช่วยเหลือเด็กนักเรียน, 2557) ด้วยการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อ

ส่งเสริมการจัดการศึกษา พัฒนาคุณภาพผู้เรียนสร้างโอกาส ความเสมอภาค ลดความเหลื่อมล้ำให้ ผู้เรียนทุกคนได้รับบริการทางการศึกษาอย่างทั่วถึงตามแนวคิด No Child left Behind (NCLB) มีการนำระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาดำเนินการ พบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนยังไม่บรรลุผลสำเร็จเท่าที่ควรทั้งนี้เนื่องจากครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องหลายฝ่ายยังไม่เข้าใจ ถึงขั้นตอนของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครูยังไม่ตระหนักถึงความสำคัญของการ ดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน การติดต่อประสานงานกับฝ่ายที่เกี่ยวข้องล่าช้า ขาดการ ติดตามกำกับดูแลจากฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ขาดความต่อเนื่องในการดำเนินงานทำให้นักเรียนที่มีปัญหาทั้ง ด้านร่างกายจิตใจ อารมณ์สังคม พฤติกรรมและขาดทักษะในการดำเนินชีวิตมีโอกาสเสี่ยงต่อการมี พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์, 2563) และการที่จะ แก้ไขปัญหาดังกล่าวนั้นผู้วิจัยได้เล็งเห็นความสำคัญของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาเพื่อพัฒนา คุณภาพชีวิตของเด็กนักเรียน โดยการนำกระบวนการของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2. การคัดกรองนักเรียน 3. การส่งเสริมนักเรียน 4. การ ป้องกันและแก้ไขปัญหา และ 5. การส่งต่อนักเรียน และมีการนำไปใช้ในชั้นเรียนได้อย่างเหมาะสม และเด็กนักเรียนจะต้องได้รับการพิทักษ์ ปกป้อง ค้ำครอง และดูแล รวมทั้งแนวคิดการดำเนินงานโดย ใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) ที่มีรูปแบบวิธีการดำเนินงานตามขั้นตอนอย่างเป็นระบบที่สามารถ นำมาปรับใช้กับการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้เป็นอย่างดี เพราะ จำเป็นอย่างยิ่งที่โรงเรียนจะต้องมีวิธีการปฏิบัติ ขั้นตอนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ เป็นระบบเพื่อที่จะแก้ปัญหาจากการดำเนินงานที่ไม่เป็นขั้นตอนที่เกิดขึ้น และเพื่อให้เกิดการ ขับเคลื่อนทั้งระบบในโรงเรียนรวมถึงส่งเสริมให้การทำงานเป็นขั้นตอน และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน และสามารถพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นซึ่งจะส่งผลให้นักเรียนทุก คนสามารถพัฒนาตนเองตามศักยภาพและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขต่อไป

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น งานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้อง ดำเนินการอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ เพื่อให้ให้นักเรียนได้พัฒนาตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพและมี พฤติกรรมไปในทางที่ถูกต้องเหมาะสม ดังนั้นผู้วิจัยเองที่เป็นครูผู้รับผิดชอบงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนของโรงเรียนจึงได้เห็นถึงปัญหาที่แท้จริง และได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในการพัฒนาระบบ ดูแลช่วยเหลือนักเรียนจึงมีความสนใจศึกษาการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนโดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) สำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการ ดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) สำหรับโรงเรียนในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์

2.2 เพื่อพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้วงจรคุณภาพ เดมมิ่ง (PDCA) สำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้ทราบสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์

3.2 ได้แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) สำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) สำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บริหาร ครูผู้สอน โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ผู้บริหาร จำนวน 150 คน ครูผู้สอนจำนวน 3,276 คน รวมประชากรที่ใช้ในการวิจัยทั้งสิ้นจำนวน 3,426 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเคร็จซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 346 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) แบบเติมคำ และแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.80 - 1.00 มีค่าอำนาจจำแนก 0.31- 0.86 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.98 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้รูปแบบออนไลน์ผ่านทางอีเมล กลุ่มไลน์ หรือช่องทางออนไลน์อื่นๆ และติดตามการตอบแบบสอบถามด้วยตัวเองในกรณีไม่มีการตอบกลับ ดำเนินการตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์ของแบบสอบถาม แล้วดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความต้องการจำเป็น

ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) สำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ แบ่งออกเป็น 1) การศึกษาวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) โดยวิธีการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ บริหารโรงเรียนและหัวหน้างานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนละ 2 คนจาก 3 โรงเรียน โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ซึ่งดำเนินการติดต่อขอเข้ารับการศึกษาดูงานและสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย แล้วนำข้อมูลที่ได้มาสังเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา 2) การประเมินแนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนสำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ประชากรกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ดำเนินการเก็บรวบรวมโดยจัดส่งแนวทางการพัฒนาและเอกสารการประเมินล่วงหน้า แล้วติดต่อขอเข้าพบผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อขอรับเอกสารการประเมิน แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) สำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ พบว่า สภาพปัจจุบันของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล รองลงมาคือ ด้านการคัดกรองนักเรียน และด้านการส่งเสริมนักเรียน ตามลำดับ ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลรองลงมาคือ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา และด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการส่งเสริมนักเรียนและลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เรียงลำดับจากต้นนี้ความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการส่งต่อนักเรียน รองลงมา คือ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาและด้านการส่งเสริมนักเรียนตามลำดับแสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

รายการ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI _{modified}	ลำดับ ความ ต้องการ จำเป็น
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล		
1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	3.72	0.88	มาก	4.72	0.57	มากที่สุด	0.269	5
2. ด้านการคัดกรองนักเรียน	3.57	0.77	มาก	4.70	0.59	มากที่สุด	0.317	4
3. ด้านการส่งเสริมนักเรียน	3.53	0.76	มาก	4.70	0.58	มากที่สุด	0.331	3
4. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา	3.49	0.75	ปานกลาง	4.71	0.57	มากที่สุด	0.350	2
5. ด้านการส่งต่อนักเรียน	3.47	0.73	ปานกลาง	4.69	0.57	มากที่สุด	0.352	1
โดยรวม	3.56	0.78	มาก	4.70	0.58	มากที่สุด	0.320	

5.2 ผลการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) สำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ที่ได้พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 6 ส่วน ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) ระบบและกลไก 4) วิธีดำเนินงาน แบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ 4.1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 4.2) ด้านการคัดกรองนักเรียน 4.3) ด้านการส่งเสริมนักเรียน 4.4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา 4.5) ด้านการส่งต่อนักเรียน 5) แนวทางการประเมินผล 6) เงื่อนไข โดยผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ของแนวทางโดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า โดยภาพรวมมีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็น

รายการ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกรายการ โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ หลักการ รองลงมา คือ วิธีดำเนินงาน และระบบและกลไก, เจื่อนไข ตามลำดับ ส่วนมีความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายการ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกรายการ โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ หลักการ รองลงมา คือ วิธีดำเนินงาน และระบบและกลไก ตามลำดับ

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 จากผลการศึกษา ที่พบว่า สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็น ของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) สำหรับโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ พบว่า สภาพปัจจุบันของการดำเนินงาน ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ส่วนใหญ่ อยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล รองลงมาคือ ด้าน การคัดกรองนักเรียน และด้านการส่งเสริมนักเรียน ตามลำดับ ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการ ดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล รองลงมาคือ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา และ ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการส่งเสริม นักเรียนและลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียน เรียงลำดับจากดัชนีความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการส่งต่อนักเรียน รองลงมา คือ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาและด้านการส่งเสริมนักเรียนตามลำดับ ผลที่ปรากฏ เช่นนี้อธิบายได้ว่า ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นงานที่จำเป็นจะต้องดำเนินการให้เกิดขึ้นใน สถานศึกษา โดยเป็นกระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีขั้นตอน พร้อมด้วยวิธีการ และเครื่องมือการทำงานที่ชัดเจน โดยมีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินการ และมีการ ประสานความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับครูที่เกี่ยวข้องหรือบุคลากรภายนอก รวมทั้งการสนับสนุน ส่งเสริมจากโรงเรียนการดูแลช่วยเหลือนักเรียน รวมถึงการส่งเสริมการป้องกันและการแก้ไขปัญหา โดยมีวิธีการและเครื่องมือสำหรับครูที่ปรึกษา และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง (กรมสามัญศึกษา, 2544) ซึ่งจะต้องดำเนินการใน 5 ด้าน คือ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริม และพัฒนานักเรียน การป้องกันและแก้ปัญหา และการส่งต่อ (สมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย, 2559) โดยมุ่งหวังให้เกิดการพัฒนาให้นักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพทั้งด้านร่างกายจิตใจ สติปัญญา ความสามารถ มีคุณธรรมจริยธรรม และมีชีวิตที่เป็นสุขตามที่สังคมมุ่งหวังโดยผ่านกระบวนการ การศึกษานั้น นอกจากจะดำเนินการด้วยการส่งเสริมสนับสนุนนักเรียนแล้วการป้องกันและการ ช่วยเหลือแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดกับนักเรียนก็เป็นสิ่งสำคัญ เนื่องจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป อย่างรวดเร็วในทุกมิติ ทั้งด้านการสื่อสาร เทคโนโลยี ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาการระบาดของสารเสพติด ปัญหาครอบครัว ปัญหาการแข่งขันทุกรูปแบบ ก่อให้เกิดความทุกข์ความกังวลใจ ความเครียดซึ่ง ล้วนแต่เป็นผลเสียต่อสุขภาพจิตและสุขภาพกายของทุกคนจนนำไปสู่การเกิดปัญหาและสภาวะวิกฤต ทางสังคม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552) สอดคล้องกับการวิจัยของ เพลินพิศ สิงห์คำ (2560) ได้ศึกษา การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ โรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 พบว่า 1. การศึกษาองค์ประกอบ

และตัวชีวิตของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 8 ได้องค์ประกอบ 5 ด้าน คือ 1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมพัฒนานักเรียน 4) การป้องกันและแก้ไขปัญหาและ 5) การส่งต่อนักเรียน ซึ่งเกิดจากการสังเคราะห์จากนักการศึกษาที่มีชื่อเสียงและนักวิชาการทำให้ได้องค์ประกอบที่สามารถเป็นแนวทางในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาได้เป็นอย่างดี 2.การวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และจัดลำดับความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 8 พบว่าสภาพปัจจุบันของการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 8 อยู่ในระดับมาก และสภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 8 อยู่ในระดับมาก จะเห็นว่าสภาพที่เกิดขึ้นนี้เป็นสภาพที่บ่งบอกถึงระบบ คุณภาพในการบริหารจัดการ การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นอย่างดี สอดคล้องกับการวิจัยของ วิราภานต์ บุตรพรม (2560) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 พบว่า สภาพปัจจุบันระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมาก 1 ข้อ อยู่ในระดับปานกลาง 4 ข้อ เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาและด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล) สภาพที่พึงประสงค์ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ข้อและอยู่ในระดับมาก 4 ข้อ เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ด้านการส่งต่อด้านการคัดกรองนักเรียนและด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมนักเรียน สอดคล้องกับการวิจัยของ จิตราพร สุทธิสาร (2562) ได้ศึกษาการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาเอกชน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 พบว่า 1) สภาพปัจจุบันในการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย คือ ด้านการส่งเสริมนักเรียน รองลงมาคือ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการส่งต่อนักเรียนและด้านการคัดกรองนักเรียน ตามลำดับ 2) สภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้านโดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย คือ ด้านการส่งต่อนักเรียน รองลงมาคือ ด้านการส่งเสริมนักเรียนและด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล และด้านการคัดกรองนักเรียน ตามลำดับ 3) ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นปรับปรุง (PNI_{modified}) ในการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 โดยเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการส่งต่อนักเรียน ด้านการรู้จักนักเรียน

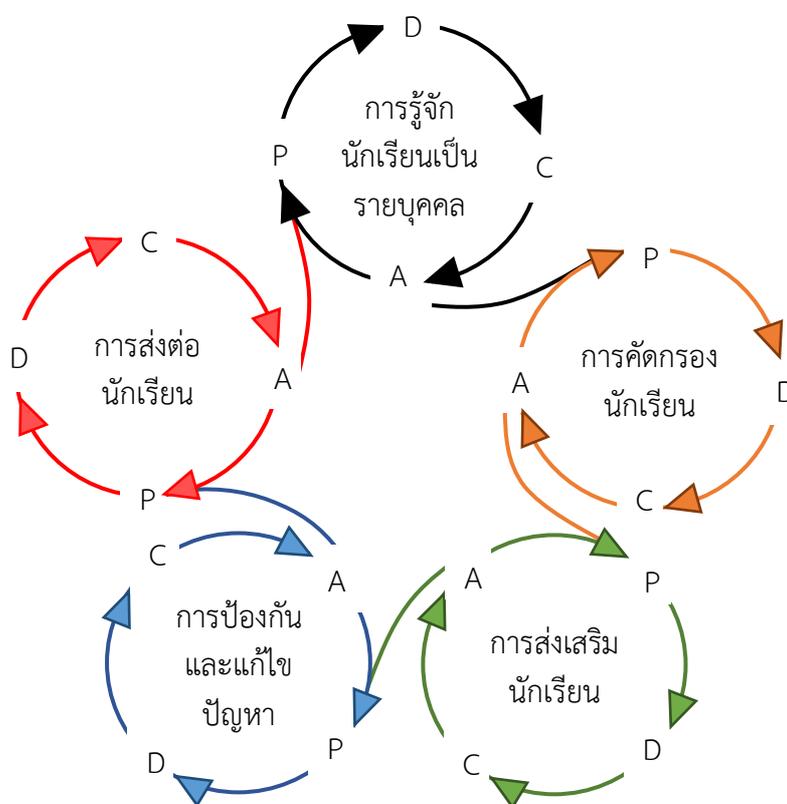
เป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาและด้านการส่งเสริมนักเรียน ตามลำดับ

6.2 จากผลการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) สำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ที่ได้พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 6 ส่วน ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) ระบบและกลไก 4) วิธีดำเนินงาน แบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ 4.1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 4.2) ด้านการคัดกรองนักเรียน 4.3) ด้านการส่งเสริมนักเรียน 4.4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา 4.5) ด้านการส่งต่อนักเรียน 5) แนวทางการประเมินผล 6) เงื่อนไข โดยผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ของแนวทางโดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า โดยภาพรวมมีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายการ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกรายการ โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ หลักการ รองลงมา คือ วิธีดำเนินงาน และระบบและกลไก, เงื่อนไข ตามลำดับ ส่วนมี ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายการ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกรายการ โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ หลักการ รองลงมา คือ วิธีดำเนินงาน และระบบและกลไก ตามลำดับ ผลที่ปรากฏเช่นนี้อธิบายได้ว่า แนวทางที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นโดยมีลักษณะเป็นชุดของปัจจัยหรือตัวแปรที่มีความหมายสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน (Good, 1973) ที่ส่งผลให้เกิดการการเปลี่ยนแปลงที่ละเล็กละน้อย โดยผ่านลำดับขั้นตอนต่าง ๆ ไปสู่ระดับที่สามารถขยายตัวขึ้น เติบโตขึ้น มีการปรับปรุงให้ดีขึ้น และเหมาะสมกว่าเดิมหรืออาจก้าวหน้าไปถึงขั้นที่เป็นที่น่าพอใจ (ปกรณ์ ปริยากร, 2538) โดยใช้วงจรคุณภาพ PDCA ซึ่งเป็นขั้นตอนในการทำงานให้งานเสร็จสมบูรณ์อย่างมีประสิทธิภาพ เชื่อถือได้และเป็นที่ยอมรับ ซึ่งประกอบไปด้วย การวางแผน (Plan) การนำไปสู่การปฏิบัติ (Do) การตรวจสอบผลการปฏิบัติงาน (Check) และการแก้ไขปัญหาที่ทำให้งานไม่บรรลุตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ (Act) แล้วผลักดันให้เกิดการหมุนวงล้อเดมมิ่ง (PDCA) อย่างต่อเนื่อง ทำให้การบริหารงานบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพ (วีรพงษ์ เฉลิมจิระรัตน์, 2547) และแนวทางที่พัฒนาขึ้น ได้ผ่านการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความสามารถ ตามหลักวิชาการ จึงทำให้เป็นที่ยอมรับ สามารถนำไปใช้ประยุกต์ใช้กับสถานศึกษาที่มีความต้องการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้ สอดคล้องกับการวิจัยของ เพลินพิศ สิงห์คำ (2560) ได้ศึกษาการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 พบว่า แนวทางการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 จากผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ให้นำเสนอรูปแบบให้ดีกว่า ควรศึกษาทฤษฎีและปรากฏการณ์ให้ครอบคลุมแล้วนำมาสังเคราะห์ให้ชัดเจนควรนำรูปแบบที่ชัดเจนแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาการดำเนินงานตาม ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 ในภาพรวม พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งทำให้ทราบว่าองค์ประกอบทั้ง 5 องค์ประกอบสามารถนำมาใช้ในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับการวิจัยของ ญัฐนียา ห้องกระจก (2562) ได้ศึกษาแนวทางการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามวงจรคุณภาพ PDCA ของสถานศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า แนวทางการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามวงจรคุณภาพ PDCA ทั้ง 5 องค์ประกอบ 84 รายการปฏิบัติ มีความ

เหมาะสมและความเป็นไปได้ในการปฏิบัติจริงอยู่ในระดับมาก และสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ที่ 3.50 สอดคล้องกับการวิจัยของ จิตรพร สุทธิสาร (2562) ได้ศึกษาการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาเอกชน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานีเขต 1 พบว่า แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาเอกชน ประเภทสามัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานีเขต 1 พบว่า ประกอบไปด้วยองค์ประกอบ 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) ด้านการคัดกรองนักเรียน 3) ด้านการส่งเสริมนักเรียน 4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา 5) ด้านการส่งต่อนักเรียน

7. องค์ความรู้ใหม่

แนวคิดการดำเนินงานโดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) ที่มีรูปแบบวิธีการดำเนินงานตามขั้นตอนอย่างเป็นระบบ มาใช้ในการวางแผน ปฏิบัติ ตรวจสอบ และปรับปรุงการทำงานเกี่ยวกับการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมนักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหา รวมทั้งการส่งต่อนักเรียน จึงทำให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้รับการพัฒนากระบวนการดำเนินงานอยู่เสมอ สอดคล้องกับสภาวะการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลา จึงเป็นแนวทางที่สามารถพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นซึ่งจะส่งผลให้นักเรียนทุกคนสามารถพัฒนาตนเองตามศักยภาพและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขต่อไป

ภาพที่ 1 แสดงการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA)

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 ควรมีการขับเคลื่อนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบของบุคลากรภายในโรงเรียน และความร่วมมือจากผู้ปกครอง รวมทั้งภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

8.1.2 ส่งเสริมศักยภาพครูในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

8.1.3 สร้างภาคีเครือข่ายในการช่วยเหลือนักเรียน

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ผลจากการศึกษาที่พบว่า สภาพปัจจุบันของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า สถานศึกษาในปัจจุบันได้เห็นความสำคัญของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในการที่นำมาใช้พัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีคุณภาพทั้งด้านร่างกายจิตใจ สติปัญญา ความสามารถ มีคุณธรรมจริยธรรม และมีชีวิตที่เป็นสุข ดังนั้น เพื่อพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรให้การสนับสนุน ส่งเสริมการปฏิบัติงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ประสบผลสำเร็จในสถานศึกษา

8.2.2 ผลจากการศึกษาที่พบว่า สภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่า บุคลากรภายในสถานศึกษามีความต้องการที่จะได้รับการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ดังนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรให้การส่งเสริมพัฒนาครูให้มีความสามารถในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยการจัดฝึกอบรม พัฒนาครูแกนนำ ครูพี่เลี้ยงในการเป็นที่ปรึกษา ให้คำแนะนำในการช่วยเหลือครูในสถานศึกษาทุกแห่ง ให้สามารถดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

8.2.3 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรนำแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ทั้ง 5 ด้าน ไปใช้เป็นส่วนหนึ่งในการบริหารสถานศึกษา เพื่อเพิ่มศักยภาพในการเรียนรู้ให้กับนักเรียน

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.3.1 ควรทำการศึกษาปัญหา อุปสรรคการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา

8.3.2 ควรศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและชัดเจนยิ่งขึ้น

8.3.3 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีส่วนสำคัญให้การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนประสบผลสำเร็จ

9. เอกสารอ้างอิง

กรมสามัญศึกษา. (2544). การประกันคุณภาพระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดกรมสามัญศึกษา.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา.

กรมสุขภาพจิต. (2546). คู่มือวิทยาการระบบดูแลการช่วยเหลือนักเรียนช่วงชั้นที่ 3-4.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.

- กนิษฐา ไทยกกล้า, เกรียงไกร พึ่งเชื้อ และสุชาดา ภัยหลีกกล้วย. (2559). **พฤติกรรมการใช้สารเสพติด พฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพและเครือข่ายทางสังคมของเยาวชนนอกสถานศึกษา**. สงขลา : หน่วยระดับปริญญา คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- จิตรราพร สุทธิสาร. (2562). **การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ณัฐนียา ห้องกระจก. (2562). **แนวทางการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามวงจรคุณภาพ PDCA ของสถานศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพระนครศรีอยุธยา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- ปกรณ ปรียากร. (2538). **ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาในการบริหารการพัฒนา**. กรุงเทพมหานคร : สามเจริญพานิช.
- เพลินพิศ สิงห์คำ. (2560). **การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วิรากานต์ บุตรพรม. (2560). **แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วิไลลักษณ์ ลังกา, อรุมา เจริญสุข, พัชราภรณ์ ศรีสวัสดิ์และกัมปนาท บริบูรณ์. (2559). **การวิเคราะห์สภาพการณ์ปัจจุบันและอนาคตภาพของปัจจัยเสี่ยงและปัจจัยภูมิคุ้มกันที่มีต่อพฤติกรรมเสี่ยงต่อการใช้สารเสพติดของเด็กและเยาวชนในพื้นที่หมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง (อพป.)**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วีรพงษ์ เฉลิมจิระรัตน์. (2547). **การแก้ปัญหาแบบควิซี**. กรุงเทพมหานคร : สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี.
- ศุภชัย เฉพาะกิจคุ้มครองและช่วยเหลือเด็กนักเรียน. (2557). **คู่มือการคุ้มครองและช่วยเหลือเด็กนักเรียน**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย. (2559). **การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สุชาดา ภัยหลีกกล้วย, กนิษฐา ไทยกกล้า, ศิมาลักษณ์ ดิถีสวัสดิ์เวทย์, นพพร ต้นตริงสี และศยามล เจริญรัตน์. (2559). **รายงานผลโครงการการเฝ้าระวังพฤติกรรมการใช้สารเสพติดและพฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในประเทศไทย**. ขอนแก่น : ภาควิชาเวชศาสตร์ชุมชน คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์. (2563). **แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานระยะที่ 1 ฉบับปรับปรุง 2563-2565**. บุรีรัมย์ : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552). **แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2550**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2560). **เยาวชนไทยใครมีปัญญา**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ.

Good, C. V. (1973). **Dictionary of Education**. New York : MC Graw-Hill Publishers.

Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. **Educational and Psychological Measurement**. 30(3). 607-610.

10. คำขอบคุณ

การวิจัยครั้งนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างสูงยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒน์ จุลสุวรรณ ที่กรุณาให้คำปรึกษา ชี้แนะ และตรวจสอบแก้ไขส่งผลให้งานวิจัยฉบับนี้ ครบถ้วนสมบูรณ์ ขอขอบพระคุณคณะผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ได้เสียสละเวลาตรวจสอบเครื่องมือวิจัย ขอขอบพระคุณคณะผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ให้ความกรุณาประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน รวมไปถึงผู้อำนวยการและครูโรงเรียนหนองกีพิทยาคม โรงเรียนพลับพลาชัยพิทยาคม และโรงเรียนห้วยหินพิทยาคม ที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และขอขอบพระคุณคณะผู้บริหาร และคณะครูโรงเรียนพุทไธสง ที่ให้กำลังและเป็นที่ปรึกษาในการการวิจัยในครั้งนี้จนเสร็จสมบูรณ์ คุณค่าและประโยชน์ของงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบบูชาพระคุณบิดามารดา ครูอาจารย์ทุกท่านที่ได้ให้ความรู้ ความช่วยเหลือ สนับสนุน เป็นที่ปรึกษาแนะนำ ตลอดจนให้กำลังใจจนประสบความสำเร็จในครั้งนี้